

ตัวชี้วัดความสำเร็จการจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียน
มัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*

THE DEVELOPMENT INDICATOR OF SUCCESS STUDENT'S
PARTICIPATION IN CLASSROOM MANAGEMENT FOR
SECONDARY SCHOOL IN NORTHEAST

อดุลย์เดช ศรีพิลา

Aduldej Srepila

สุจิน บุตรดีสุวรรณ

Sujin Budeesuwan

ปรีดา ลามะนา

Preeda Lumana

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: aduldej.new@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา และเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จการจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดำเนินการวิจัยแบบผสานวิธี แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ประกอบไปด้วย ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารจัดการในชั้นเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียน จำนวน 274 โรงเรียน เป็นนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนละ 1 ห้อง ห้องละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 2,740 คน ครูในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 1,370 คน โดยการสุ่มแบบชั้นและการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.244 – 8.675 และความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.977 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระยะที่ 2 การพัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จการบริหารจัดการในชั้นเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีกลุ่มผู้เข้าร่วมวิจัย จำนวน 18 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบบันทึกรายการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่าสภาพการจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.00, S.D. = 2.24) และผลการ

* Received 29 May 2020; Revised 14 July 2020; Accepted 18 July 2020

วิเคราะห์ตัวชี้วัดความสำเร็จการมีส่วนร่วมการจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งการดำเนินการประชุมร่วมกันระดมสมองของทีมงานได้กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จในการจัดกิจกรรมทั้ง 3 ด้าน ประกอบไปด้วยด้านการจัดการเรียนรู้ 22 ตัวชี้วัด ด้านวินัยในชั้นเรียน 30 ตัวชี้วัด และด้านบรรยากาศในชั้นเรียน 20 ตัวชี้วัด

คำสำคัญ: ตัวชี้วัดความสำเร็จ, การจัดการชั้นเรียน, การมีส่วนร่วม

Abstract

The objective of this research was: to study the current situation of classroom management of secondary school in northeast, and develop the indicators of success Student's Participation in Classroom Management for Secondary School in Northeast. This Mix-method research. The research study was divided into 2 phases as follows: Phase 1 were study the current situation of classroom management of secondary school in northeast quantitative research methods. The sample consisted 274 schools. Students sample group of room 1 per school, 10 persons per room, a total 2,740 people 5 teachers in each school, totaling 1,370 persons. Sample by Cluster Random Sampling and Sample Random Sampling. The instrument used as a questionnaire for estimating 5 levels with discrimination between 0.244 to 8.675 and reliability of 0.977. The data analysis included the Mean and Standard Deviation. Phase 2 was developing the indicators of success classroom management of secondary school in northeast quantitative research methods. Use Purposively selected by 18 participants, tools as item records, and the data analysis included the content analysis. The research findings were as follows: According to the study and investigation of current situation of classroom management from secondary school in northeast the overall at a medium level ($\bar{X} = 3.00$, S.D. = 2.24). And the findings of analysis indicator of success in the student's participation in classroom management by organizing the Workshop Participatory Creative, the implementation of conference for teamwork's collaboration in brainstorming, 3 aspects of indicator for success in activity organization, were determined including: 22 indicators of learning management participation, 30 indicators of classroom disciplines, and 20 indicators of classroom atmosphere

Keyword: Indicator of Success, Classroom Management, Participation

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาในมาตรา 22 และมาตรา 24 มีใจความสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพนั้นต้องเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้นักเรียนได้คิด ได้ทำจากสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย จัดการเรียนรู้แหล่งวิทยาการต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวผู้เรียน และจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมทั้งได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ชุมชน เพื่อฝึกทักษะกระบวนการคิด การบริหารจัดการ เชนิสถานการณ์ รวมทั้งประยุกต์องค์ความรู้ไปใช้ในการป้องกันและแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2553) นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552 – 2561) โดยกำหนดเป้าหมายว่าภายในปี 2561 คนไทยยุคใหม่จะมีคุณลักษณะสำคัญดังนี้ 1) สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองรักการอ่านและมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต 2) มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 3) มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมสามารถทำงานเป็นกลุ่ม 4) มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก และความภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รังเกียจการทุจริตและสามารถก้าวทันโลก (ถวัลย์ มาตจรัส, 2553)

นอกจากนี้เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษารอบที่ 3 ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายกระทรวง ว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ครอบคลุม มาตรฐานการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 3 (พ.ศ.2554 - 2558) ได้กำหนดกลุ่มตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรงถึง 6 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ผู้เรียนมีสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตที่ดี ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ผู้เรียนมีความใฝ่รู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เกณฑ์การประเมินได้อธิบายถึงการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พิจารณาที่การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ การจัดเตรียมและใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนด้านความรู้ทักษะกระบวนการคิดรวบยอด หลักการและความสัมพันธ์รวมทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2553) จะเห็นได้ว่าจากมาตรฐานด้านผู้เรียนจะเน้นให้นักเรียนมีการพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคมโดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีความสามารถตามศักยภาพอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นข้อกำหนดด้านคุณลักษณะ และคุณภาพการศึกษา

แนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาข้างต้น ได้มีการดำเนินการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งดำเนินการประเมินโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่าผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ คิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์มีคุณภาพระดับน้อยที่สุดร้อยละ 11.8 เท่านั้น ซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องกับการประเมินคุณภาพด้านครูผู้สอนของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่พบว่า ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีคุณภาพระดับดี เพียงร้อยละ 31.1 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2553) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายว่า คุณภาพที่ต้องปรับปรุง ได้แก่ คุณภาพด้านผู้เรียนในเรื่องความสามารถคิดอย่างเป็นระบบ ความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อหลักสูตร ทักษะการแสวงหาความรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และทักษะการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต สำหรับมาตรฐานด้านครูผู้สอน ที่ต้องปรับปรุงคือความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2553)

การศึกษาความรู้สึกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมหรือความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนมีความสำคัญต่อการเรียน การสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลของ OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) พบว่าประเทศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงส่วนใหญ่ จะมีความรู้สึกในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในโรงเรียน แต่สำหรับนักเรียนในประเทศไทย พบว่านักเรียนทุกสังกัดของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนต่ำ (ดัชนี - 0.29) นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนที่มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนสูงจะมีผลการสอบวิชาคณิตศาสตร์สูง หากเปรียบเทียบเป็นภาค พบว่ากรุงเทพมหานคร และจังหวัดในภาคกลางจะมีความรู้สึกในการมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนสูงมาก และผลการสอบวิชาคณิตศาสตร์ก็สูงกว่าทุกภาค ในขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความรู้สึกในการมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่า และยังพบว่าการสร้างบรรยากาศเพื่อเพิ่มความรู้สึกการมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน จะนำไปสู่การเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ได้ดีด้วย เมื่อศึกษาด้านระเบียบวินัยในชั้นเรียน พบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้มีค่าดัชนีเกี่ยวกับวินัยในชั้นเรียนเป็นลบ ในขณะที่ทุกภาครวมถึงกรุงเทพมหานครมีค่าเป็นบวก (สุนีย์ คล้ายนิล และคณะ, 2549)

การจัดสภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยทั่ว ๆ ไปในปัจจุบัน บรรยากาศการเรียนการสอนที่เป็นอยู่ไม่ได้จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักความแตกต่างระหว่างบุคคลมากนัก อาจจะเป็นเพราะว่ามีจำนวนนักเรียนมากขึ้น โอกาสที่ครูเองจะเข้าไปสัมผัสกับนักเรียนเพื่อตอบสนองความต้องการรายบุคคลมีน้อยลง การเรียนการสอนโดย

มีครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เป็นวิธีที่ง่ายต่อการสอนจึงเป็นเทคนิคที่นิยมนำมาใช้สอน เทคนิคการสอนที่พบมากที่สุดคือการสอนแบบบรรยายโดยมีครูเป็นศูนย์กลาง และครูส่วนใหญ่ก็จะตั้งความหวังไว้นักเรียนทุกคนจะต้องเรียนได้เท่า ๆ กัน ซึ่งขัดกับหลักจิตวิทยาว่าด้วยความแตกต่างระหว่างบุคคลที่คนแต่ละคนมีความสนใจความสามารถ ความถนัดและมีวิธีเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้เรียนแต่ละคนจะรับความรู้ที่ถ่ายทอดได้ไม่เท่ากัน การสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลางเพียงอย่างเดียวจะไม่ตอบสนองความแตกต่างรายบุคคลได้ครบทั้งหมด (ศูนย์ปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษา, 2550) จากการที่บรรยายกาการเรียนการสอน โดยยึดครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้มานับร้อยปีส่งผลให้เกิดปัญหาการเรียนการสอนขึ้น กล่าวคือ ผลผลิตทางการศึกษาของเราขาดคุณลักษณะที่สำคัญคือ ความกล้าและรู้จักแสดงความคิดเห็นต่อชุมชน การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความรับผิดชอบต่อสังคมที่ตนเองอยู่ (รุ่ง แก้วแดง, 2543)

การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนที่ครูต้องสอนเนื้อหาให้ทันตามหลักสูตร ซึ่งเต็มไปด้วยเนื้อหามากมาย ด้วยหน้าที่หลายอย่างจึงต้องทำให้ครูหลายท่านพยายามสอนเนื้อหาให้ทันเปรียบเสมือนการกรอกความรู้ให้กับนักเรียนโดยไม่ตั้งใจ และครูที่มีประสบการณ์ด้านการสอนมากมักจะมีความเชื่อมั่นในวิธีการควบคุมชั้นเรียนของตนเองสูง โดยบังคับให้นักเรียนต้องเชื่อฟังและอยู่ในระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดจนเกินไป ถือว่าเป็นแนวทางที่ไม่สอดคล้องกับแนวการเรียนการสอนในปัจจุบันมากนัก (ศศิธร ชันดิธรางกูร, 2551) การแสดงออกของครูในห้องเรียนเป็นไปในลักษณะที่ครูมีบทบาทในทุก ๆ อย่างในห้องเรียนอยู่ตลอดเวลา นักเรียนไม่มีโอกาสได้พูดหรือแสดงความคิดเห็นเท่าใด ผลคือเมื่อนักเรียนเติบโตขึ้นจึงไม่กล้าแสดงความคิดเห็นต่อชุมชน บางคนกล้าแต่ไม่รู้จักแสดงความคิดเห็น ซึ่งการแสดงความคิดเห็นเหล่านั้นเป็นทักษะอย่างหนึ่งที่ต้องมีการฝึกฝนและปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัย การจัดการในห้องเรียนที่ครูเป็นศูนย์กลางที่ครูเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาให้นักเรียนเพียงอย่างเดียว ยังทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการตัดสินใจด้วยตนเอง เพราะผู้เรียนมีโอกาสดำเนินกิจกรรมที่ต้องตัดสินใจด้วยตนเองน้อยมาก (สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี, 2550) การให้ผู้เรียนมีบทบาทมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียน จะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเรียน อยากเห็น ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จะก่อให้เกิดความรู้สึกถึงความสำคัญของตนเอง ความสนุกสนาน โดยเฉพาะการมีสื่อที่หลากหลายเป็นตัวกระตุ้นโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในรอบที่ 2 เป็นการยืนยันว่า มาตรฐานด้านผู้เรียนจะเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้มากที่สุด โดยเฉพาะด้านที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนรวมถึงความมีวินัย ความกล้าแสดงออก การมีส่วนร่วมหรือบทบาทหน้าที่

ในห้องเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน การสร้างกฎกติกาและวินัยในห้องเรียน นอกจากนี้การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียน มักมาจากครูเป็นผู้กำหนดให้ทั้งสิ้น ทั้งที่นักเรียนส่วนใหญ่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่น มีความคิดเป็นของตนเองมีความกล้าที่จะแสดงออกในหลาย ๆ ด้านแต่กลับถูกชี้นำโดยครูที่ถือว่าเป็นผู้ที่มีอำนาจในห้องเรียน สิ่งเหล่านี้ควรจะได้ รับการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงโดยการที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการในชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือขึ้น โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของนักเรียนทุกคน เสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยในชั้นเรียน รวมถึงให้ครูผู้สอนเข้าใจและรับรู้ความต้องการของผู้เรียนที่แท้จริง เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกในด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่ และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จในการจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จในการจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้ดำเนินงานโดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mix – Method) แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ คือ ตามลำดับดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีรายละเอียดดังนี้

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการในชั้นเรียน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียน และแนวความคิดมีส่วนร่วม ผลการศึกษาได้องค์ประกอบของการจัดการชั้นเรียนที่ถือว่าเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนา คือ 1.1) การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน คือ สร้างสภาพแวดล้อมของห้องเรียน เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่เหมาะสมต่อการเรียน 1.2) การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน โดยแต่ละคนจะต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรม และมีส่วนร่วมในความสำเร็จ และ 1.3) การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการพฤติกรรมและวินัยในชั้นเรียน คือการพัฒนาพฤติกรรมเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของทางโรงเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนเป็นคนมีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ เสียสละต่อส่วนรวม เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี โดยหลักการที่สำคัญประกอบด้วย หลักการของห้องเรียน

คุณภาพ หลักการจัดการชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย หลักการมีส่วนร่วม หลักการจัดการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลักการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 จำนวน 933 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 7,168 ห้องเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27, 2557)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) และการ สุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) จำนวน 274 โรงเรียน โดยใช้วิธีการกำหนดขนาด ของกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ Krejcie & Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ประกอบด้วย โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 74 โรงเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง จำนวน 125 โรงเรียน และโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 75 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง จากการสุ่ม ดังนี้ 1) นักเรียนในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 1 ห้อง ห้องละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 2,740 คน 2) ครูในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 274 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 1,370 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และแบบสอบถามปลายเปิด (Open - Ended Questionnaires) มี 2 ฉบับ ดังนี้ ฉบับที่ 1 แบบสอบถามสำหรับนักเรียน 3.2 ฉบับที่ 2 แบบสอบถามสำหรับครู รายละเอียดของแบบสอบถามมีดังนี้ 1) แบบสอบถาม แต่ละฉบับมี 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการในชั้นเรียน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการจัดการการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการ พฤติกรรมและวินัยในชั้นเรียน เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ 2) แบบสอบถามปลายเปิด (Open - Ended Questionnaire) จำนวน 3 ข้อ

4. นำเครื่องมือการวิจัยเสนอต่อที่ปรึกษาควบคุมคุณภาพเพื่อปรับปรุงตาม ข้อเสนอแนะ และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อรับการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ได้ค่าความเที่ยงตรงอยู่ระหว่าง 0.66 – 1.00 ถือว่ามี คุณภาพ และสามารถนำไปใช้ได้

5. นำเครื่องมือมาทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสตรีศึกษา จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาหาค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach

(บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.977 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.244 – 8.675 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

6. นำเครื่องมือไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม ได้แก่ นักเรียน และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นักเรียน จำนวน 2,740 คน และครู จำนวน 1,370 คน โดยดำเนินการตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ.2555

7. นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจแบบสอบถามมาจัดกระทำข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยโดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ถึงกลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงเรียน
2. นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามกลับมาคิดเป็นร้อยละ 82 ไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
2. แบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายเปิดที่สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนรวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ ให้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและความถี่
3. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของครูและนักเรียนมาสรุปสภาพปัจจุบัน นำผลที่ทำการศึกษได้มากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยพิจารณาจากสภาพปัจจุบัน

ระยะที่ 2 การพัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จการจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จการจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการและให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วม โดยเชิญวิทยากรบรรยายให้ความรู้ ครูผู้เข้าร่วมการประชุมเป็นครูทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ตามโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ จำนวน 6 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน จำนวน 18 คน โดยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจาก 1) ครูผู้มีผลงานดีเด่นในระดับจังหวัดขึ้นไป 2) ดำรงตำแหน่งครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และ 3) ครูผู้มีความพร้อมและให้ความร่วมมือในการทำวิจัย

2. การสร้างทีมงานกำหนดตัวชี้วัด โดยผู้วิจัยและครูผู้เข้าร่วมการประชุมร่วมกันแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสภาพการจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้แบบบันทึกรายการ

3. กำหนดข้อสรุปตัวชี้วัดความสำเร็จการจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา แล้วนำตัวชี้วัดที่ได้จากข้อสรุปของทีมงานมาเป็นตัวชี้วัดเพื่อพัฒนา ความสำเร็จการจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4. นำตัวชี้วัดที่ได้รับการพัฒนาขึ้นนำเสนอต่อกรรมการควบคุมคุณภาพนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม

ผลการวิจัย

1. สภาพการจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้มาโดยการสำรวจข้อมูลจาก 274 โรงเรียน ผู้เรียน จำนวน 2,740 คน ครูจำนวน 274 คน ผู้ตอบได้ส่งแบบสอบถามกลับ โดยเป็นแบบสอบถามของผู้เรียนจำนวน 2,245 ฉบับ และครูจำนวน 225 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 82 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงในตาราง 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพระดับการปฏิบัติในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน

การดำเนินการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน	3.27	0.38	ปานกลาง
2. การจัดการเรียนรู้	2.46	0.57	น้อย
3. วินัยในชั้นเรียน	3.28	0.54	ปานกลาง
รวม	3.00	0.24	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่าสภาพระดับการปฏิบัติในภาพรวมของการบริหารจัดการในชั้นเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพระดับการปฏิบัติด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนของโรงเรียน

การดำเนินการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. การออกแบบและตกแต่งสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนเอง	4.75	0.36	มากที่สุด
2. การแบ่งหน้าที่การเวรประจำวัน	4.88	0.45	มากที่สุด
3. มีพื้นที่แสดงความคิดเห็นภายในชั้นเรียน	2.15	0.48	น้อย
4. มีพื้นที่แสดงภาระงานที่ผู้เรียนได้รับในแต่ละวัน	2.27	0.31	น้อย
5. มีพื้นที่แสดงผลงานของผู้เรียนในชั้นเรียน	2.16	0.37	น้อย
6. การมีส่วนร่วมในการออกแบบวางแผนผังของห้องเรียน	4.21	0.18	มา
7. การมีส่วนร่วมกิจกรรมความสะอาดในชั้นเรียน	3.41	0.68	ปานกลาง
8. การได้แสดงความคิดเห็นลงใน website ของโรงเรียน	2.22	0.39	น้อย
9. บรรยากาศในชั้นเรียนของท่านมีความเป็นมิตร	4.55	0.14	มากที่สุด
10. มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครูที่ทำการสอน	4.07	0.27	มาก
11. การแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระในชั้น	2.06	0.13	น้อย
12. สามารถสื่อสารกันในชั้นเรียนได้อย่างเต็มที่	2.16	0.44	น้อย
13. การได้รับกำลังใจพร้อมคำแนะนำจากครูอยู่เสมอ	3.66	0.79	มาก
14. บรรยากาศในชั้นเรียนของท่านมีความเป็นวัยรุ่น	2.12	0.41	น้อย
15. นักเรียนมีความเข้าใจในเพื่อนร่วมชั้น	4.33	0.26	มาก
รวม	3.27	0.38	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนด้านบรรยากาศทางกายภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$, S.D. = 0.38) เมื่อจำแนกรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อที่ 2 การแบ่งหน้าที่การเวรประจำวัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.45) รองลงมาข้อที่ 1 การออกแบบและตกแต่งสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนเอง ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.36) และข้อที่ 11 การแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระในชั้น มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 2.06$, S.D. = 0.13) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงแสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพระดับการปฏิบัติด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน

การดำเนินการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. เลือกกิจกรรมตามความสามารถและความถนัดของตนเอง	2.03	0.41	น้อย
2. ได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง	2.21	0.61	น้อย
3. การมีโอกาสอภิปรายงานหรือการบ้านที่ได้รับ	2.31	0.42	น้อย
4. นักเรียนได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาเป็นกลุ่ม	4.06	0.90	มาก
5. ขณะที่ครูสอน ท่านสามารถซักถามอภิปรายได้อย่างเต็มที่	2.10	0.42	น้อย
6. มีความสนุกสนานในชั้นเรียน ขณะที่ครูสอน	2.55	0.86	ปานกลาง
7. มีส่วนร่วมในการประเมินครูผู้สอน	2.08	0.62	น้อย
8. นักเรียนเรียนมีโอกาสประเมินตนเองและประเมินเพื่อนร่วมชั้น	2.15	0.92	น้อย
9. มีส่วนร่วมตรวจสอบผลการเรียนหรือคะแนนที่ได้รับ	2.09	0.72	น้อย
10. นักเรียนปรึกษาปัญหาการเรียนกับครูบ่อยเพียงใด	2.31	0.82	น้อย
11. ได้ใช้แหล่งข้อมูลการค้นคว้าทั้งในและนอกโรงเรียน	3.41	0.42	มาก
12. การมีโอกาสร่วมใช้สื่อในชั้นเรียน	2.63	0.39	ปานกลาง
13. มีส่วนร่วมกับครูทำวิจัยในชั้นเรียน	2.07	0.44	น้อย
รวม	2.46	0.27	น้อย

จากตารางที่ 3 พบว่าสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.46$, S.D. = 0.57) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อที่ 4 นักเรียนได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาเป็นกลุ่ม ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.90) รองลงมาข้อที่ 11 ได้ใช้แหล่งข้อมูลการค้นคว้าทั้งในและนอกโรงเรียน ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.42) และข้อที่ 1 เลือกกิจกรรมตามความสามารถและความถนัดของตนเอง ($\bar{X} = 2.03$, S.D. = 0.41) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงแสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพระดับการปฏิบัติด้านการจัดการด้านวินัยในชั้นเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา

การดำเนินการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. การดำเนินการจัดเลือกตั้งผู้นำและคณะกรรมการของชั้นเรียนเอง	4.21	0.46	มาก
2. การบริหารจัดการเงินและทรัพย์สินของห้องเรียนเอง	3.11	0.31	มาก
3. การมีส่วนร่วมร่างกติกา ข้อตกลงในห้องเรียน	2.18	0.96	น้อย
4. ครูได้เยี่ยมบ้านของนักเรียน	3.44	0.56	ปานกลาง
5. ผู้ปกครองของท่านติดต่อกับครูอยู่บ่อยครั้ง	2.26	0.37	น้อย
6. นักเรียนมีโอกาสอธิบายเหตุผลเมื่อมีการกระทำผิด	2.11	0.42	น้อย
7. ได้มีส่วนร่วมกับครูแก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเพื่อนร่วมชั้น	4.16	0.23	มาก
8. ครูแสดงความชื่นชมนักเรียนที่มีพฤติกรรมดีในชั้นเรียน	4.31	0.45	มาก
9. ผู้ปกครองนักเรียนท่านได้ร่วมแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์	2.46	0.77	น้อย
10. โรงเรียนของท่านได้จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.55	0.51	มากที่สุด
11. การได้มีส่วนร่วมกับครูมีการทบทวนเพื่อแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์	3.27	0.91	ปานกลาง
รวม	3.28	0.54	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 พบว่าสภาพการมีส่วนร่วมด้านวินัยในชั้นเรียนพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$, S.D. = 0.54) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อที่ 10 โรงเรียนของท่านได้จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.51) รองลงมาข้อที่ 8 ครูแสดงความชื่นชมนักเรียนที่มีพฤติกรรมดีในชั้นเรียน ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.45) และข้อที่ 6 นักเรียนมีโอกาสอธิบายเหตุผลเมื่อมีการกระทำผิด ($\bar{X} = 2.11$, S.D. = 0.42) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ผลการพัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จในการจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของนักเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการโดยการร่วมกันระดมสมองของทีมผู้ร่วมวิจัย ได้กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จในการจัดกิจกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ได้ตัวชี้วัดความสำเร็จการจัดกิจกรรม 4 กิจกรรม จำนวน 20 ตัวชี้วัด 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ได้ตัวชี้วัดความสำเร็จจากการจัดกิจกรรม 4 กิจกรรม จำนวน 21 ตัวชี้วัด และ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการเรื่องวินัยในชั้นเรียน ได้ตัวชี้วัดความสำเร็จจากการจัดกิจกรรม 5 กิจกรรม จำนวน 31 ตัวชี้วัด มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน คือ 2.1.1) กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการชั้นเรียนกับนักเรียน ตัวชี้วัดความสำเร็จได้แก่ 2.1.1.1) ผู้เรียนมีความเข้าใจในแนวทางการจัดการชั้นเรียนที่มีคุณภาพ

2.1.1.2) ผู้เรียนเข้าใจในหลักการบริหารจัดการชั้นเรียน 2.1.1.3) ผู้เรียนมีความเข้าใจในหลักการมีส่วนร่วม 4) ผู้เรียนมีความเข้าใจในสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียน 2.1.2) กิจกรรมห้องเรียนน่าอยู่ มีตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ 2.1.2.1) ผู้เรียนแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบส่วนต่าง ๆ ของห้องเรียนและดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ 2.1.2.2) ผู้เรียนมีการตกแต่งพื้นที่ต่าง ๆ ของห้องเรียนอย่างเหมาะสม 2.1.2.3) ผู้เรียนได้มีการดำเนินการจัดป้ายนิเทศในชั้นเรียนเป็นปัจจุบัน 2.1.2.4) ผู้เรียนมีการแบ่งเวรทำความสะอาดในชั้นเรียนเอง 2.1.2.5) ผู้เรียนมีการรายงานผลการทำความสะอาดห้องเรียนให้ครูทราบอย่างต่อเนื่อง 2.1.3) กิจกรรมพื้นที่ของนักเรียน มีตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ 2.1.3.1) ผู้เรียนมีพื้นที่แสดงความคิดเห็น 2.1.3.2) ผู้เรียนรู้จักการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ 2.1.3.3) ผู้เรียนมีความภูมิใจในผลงานของตนเองที่นำเสนอ 2.1.3.4) ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2.1.3.5) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ในชั้นเรียน 2.1.4) กิจกรรมบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตยในชั้นเรียน มีตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ 2.1.4.1) ผู้เรียนมีการแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนได้อย่างเต็มที่ 2.1.4.2) ผู้เรียนเป็นผู้ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน 2.1.4.3) ครูสอนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น 2.1.4.4) ผู้เรียนยอมรับมติของเสียงส่วนใหญ่ 2.1.4.5) ผู้เรียนมีตัวแทนที่ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นตัวแทนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างชัดเจน 2.1.4.6) ผู้เรียนและครูร่วมกันสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้น่าอยู่

2.2 ตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้เรียนด้านการจัดการเรียนรู้ มีดังนี้ 2.2.1) กิจกรรมบรรยากาศที่ดีที่ครูสอน มีตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ 2.2.1.1) ผู้เรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 2.2.1.2) มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน 2.2.1.3) นักเรียนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ 2.2.1.4) การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ 2.2.1.5) ครูและนักเรียนมีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน 2.2.2) กิจกรรมร่วมสร้างสรรค์โครงการ มีตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ 2.2.2.1) มีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน 2.2.2.2) มีการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่ม 2.2.2.3) มีการนำเสนอโครงการหรือผลงานที่รับผิดชอบหน้าชั้นเรียน 2.2.2.4) มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง 2.2.2.5) มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2.2.3) กิจกรรมร่วมมือร่วมใจประเมิน มีตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ 2.2.3.1) ผู้เรียนมีการประเมินเพื่อนร่วมชั้นและประเมินตนเอง 2.2.3.2) ผู้เรียนมีการประเมินการประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง 2.2.3.3) มีความสม่ำเสมอในการประเมิน 2.2.3.4) ผู้เรียนได้ตรวจสอบผลประโยชน์ของนักเรียนพร้อมรับฟังคำชี้แนะจากครู 2.2.3.5) มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 2.2.4) กิจกรรมเสวนาปัญหาการเรียน มีตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ 2.2.4.1) ผู้เรียนมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียน 2.2.4.2) มีการสอนเสริมพิเศษระหว่างนักเรียนด้วยกัน 2.2.4.3) ผู้เรียนมีความเข้าใจในความแตกต่างของเพื่อนร่วมชั้น 2.2.4.4) ผู้เรียนมีทักษะ

ในการทำงานเป็นหมู่คณะและมีมิตรภาพที่ดีต่อกัน 2.2.4.5) ผู้เรียนมีการช่วยเหลือด้านการเรียนซึ่งกันและกัน

2.3 ตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้เรียนด้านวินัยในชั้นเรียน มีดังนี้ 2.3.1) กิจกรรมสิทธิของเรา มีตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ 2.3.1.1) มีข้อตกลงและแนวทางปฏิบัติตนในชั้นเรียนอย่างชัดเจน 2.3.1.2) มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนอธิบายเหตุผลเมื่อมีการกระทำผิด 2.3.1.3) ผู้เรียนทุกคนมีสิทธิในการแสดงออกได้อย่างเต็มที่ 2.3.1.4) ผู้เรียนจัดการเลือกตั้งผู้นำและคณะกรรมการ ของห้องเรียนเอง 2.3.1.5) มีการบริหารจัดการเงินของห้องเรียนเอง 2.3.1.6) ผู้เรียนรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ดี 2.3.1.7) ผู้เรียนทำงานเป็นหมู่คณะอย่างมีประสิทธิภาพ 2.3.2) กิจกรรมร่วมพัฒนาโรงเรียน มีตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ 2.3.2.1) ผู้เรียนทุกคนในชั้นมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน 2.3.2.2) ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข 2.3.2.3) ผู้เรียนสามารถทำงานที่เสียสละต่อส่วนรวมได้ด้วยความเต็มใจ 2.3.2.4) ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานเป็นหมู่คณะและมีมิตรภาพที่ดีต่อกัน 2.3.2.5) ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือระหว่างกัน 2.3.3) กิจกรรมการมีส่วนร่วมในคณะสี มีตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ 2.3.3.1) ผู้เรียนทุกคนในชั้นให้ความร่วมมือกับกิจกรรมที่ทางโรงเรียนกำหนด 2.3.3.2) เกิดความสามัคคีภายในหมู่คณะ 2.3.3.3) ผู้เรียนเกิดความรักในสถานศึกษา 2.3.3.4) ผู้เรียนมีคุณธรรมและจริยธรรม 2.3.3.5) ผู้เรียนมีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา 2.3.3.6) สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข 2.3.3.7) ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ 2.3.4) กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน มีตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ 2.3.4.1) มีการติดตามเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง 2.3.4.2) มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน 2.3.4.3) การให้ข้อมูลเป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือ แก้ไข หรือส่งเสริม 2.3.4.4) ผู้ปกครองให้ข้อมูลที่ชัดเจน ตรงตามสภาพความเป็นจริง 2.3.4.5) ผู้ปกครองได้มีโอกาสเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาร่วมกับทางโรงเรียน 2.3.4.6) มีการทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองนักเรียนที่เยี่ยมบ้าน 2.3.5) กิจกรรมร่วมสร้างคนดี มีตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ 2.3.5.1) มีการมอบรางวัลให้กับนักเรียนที่ทำความดีหน้าชั้นเรียนหรือหน้าเสาธง 2.3.5.2) มีการยกย่องนักเรียนที่เสียสละต่อส่วนรวม 2.3.5.3) นักเรียนทำกิจกรรมที่โรงเรียนกำหนดด้วยความเต็มใจ 2.3.5.4) มีผู้เรียนที่ประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี ตรงตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของโรงเรียน 2.3.5.5) มีผู้เรียนช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียนและชุมชน

อภิปรายผล

การพัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จในการจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถอภิปรายผลดังนี้

1. จากผลการศึกษาสภาพในการจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าคุณลักษณะที่ผู้เรียนต้องการพัฒนามากที่สุดคือ ความกล้า

แสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น ความกระตือรือร้นใฝ่เรียนรู้ การทำงานเป็นกลุ่ม ความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รวมทั้งขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ เมื่อวิเคราะห์พบว่าสาเหตุหลักเกิดจากการที่นักเรียนขาดการมีส่วนร่วม ความรู้สึกการเข้ามีส่วนร่วมในการทำงานมีน้อย ขาดความตระหนักในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปัญหาเกี่ยวกับสื่อเทคโนโลยี และสภาพความพร้อมของตัวผู้เรียน (พิธาน พันทอง, 2548) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของที่พบว่าสภาพปัจจุบันภาระงานของครูมีมากขึ้นจนส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน จากสภาพดังกล่าวทำให้เกิดความต้องการที่จะพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้เรียนให้มากขึ้น ในการกำหนดหัวข้อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้เรียนร่วมกัน (อุทัย บุญประเสริฐ, 2550) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการจะเน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมกันคิดและตัดสินใจ ครูเป็นผู้มอบอำนาจให้กับผู้เรียนดำเนินการทำกิจกรรมต่าง ๆ และครูเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน (Weinstein, C.S., 2000) นอกจากนี้ในการบริหารจัดการชั้นเรียนที่ดีครูต้องเลือกการดำเนินการใช้รูปแบบของครูที่มีความเป็นประชาธิปไตย หรือเป็นความร่วมมือระหว่างครูและผู้เรียน (Hand – Joined) ครูต้องมีคุณลักษณะที่เป็นผู้มอบอำนาจให้ผู้เรียนได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียนการตัดสินใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการตัดสินใจร่วมกันระหว่างครูและผู้เรียน ในการจัดการชั้นเรียนจะต้องให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสม เสริมสร้างความรู้ทุกด้าน มีสภาพแวดล้อมที่ดี เสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสร้างความเป็นประชาธิปไตยในห้องเรียน (Albert L., 2003) และต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุก ๆ ฝ่าย แก้ปัญหาด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน โดยจะต้องเกิดการร่วมมือกันจากทุกฝ่ายที่ต้องร่วมกันแก้ไข เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ภายใต้ความรับผิดชอบร่วมกันในทุกระดับ มุ่งให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทำงานร่วมกันเป็นทีมหรือเป็นกลุ่ม ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน และร่วมประเมินผล อย่างมีประสิทธิภาพ (Springer, M. Learning and Memory, 1999) เป็นดั่งเช่นการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนบัวใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา เมื่อชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการมาเป็นวิทยากรให้ความรู้ด้านต่าง ๆ ส่งผลให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริงตามอาชีพ ได้รับประสบการณ์ตรง มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะและเทคนิคใหม่ๆ เพิ่มขึ้น นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพเกษตรกรรม มีความรักในท้องถิ่น ภาคภูมิใจในผลงานของตนเองเห็นคุณค่า ความสำคัญของอาชีพเกษตรกรรม และหัตถกรรม และสามารถนำความรู้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้จึงควรส่งเสริมการนำกลยุทธ์ดังกล่าวไปสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน (อิติมา บุญมามอญ, 2553)

2. จากผลการพัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จของรูปแบบการจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการพัฒนาได้ตัวชี้วัดความสำเร็จทั้งหมด 72 ตัวชี้วัดในการจัดการชั้นเรียนทั้งหมด 3 ด้าน (Weinstein, C.S., 2000)

ได้แก่ 1) ด้านการจัดการเรียนรู้ ผลการพัฒนายพบว่าได้ตัวชี้วัดความสำเร็จ จำนวน 22 ตัวชี้วัด ได้ยึดหลักการ ในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนต้องเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ครูจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนได้สร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดขึ้นโดยตัวผู้เรียนเอง เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนใช้เวลาให้เกิดประโยชน์รวมทั้งเกิดทักษะด้านการเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (CIPPA Model) (ทิตินา แหมมณี, 2547) ที่กล่าวว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาส สร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ และเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง 2) และสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participation Learning) ว่าเป็นกระบวนการสร้างความรู้โดยนักเรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้เอง เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของนักเรียน ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนสามารถกำหนดหลักการที่ได้จากการปฏิบัติและสามารถประยุกต์ใช้ทฤษฎีหรือหลักการได้อย่างถูกต้อง เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง ก่อให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง มีการแสดงออกทั้งการเขียนและการพูด (สุเทพ อ่วมเจริญ, 2545) และ 3) ด้านบรรยากาศในชั้นเรียน ผลการพัฒนายพบว่าได้ตัวชี้วัดความสำเร็จจำนวน 20 ตัวชี้วัด โดยมุ่งเน้นให้ชั้นเรียนเกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตยเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน มีความอบอุ่น ผลจากการดำเนินการตามตัวชี้วัดซึ่งจะส่งผลให้บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นบรรยากาศเชิงวิชาการ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับผู้เรียนและในหมู่ผู้เรียนด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดลักษณะของบรรยากาศในชั้นเรียนที่ดี ครูต้องให้นักเรียนร่วมกันสร้าง (Building Community) และมีส่วนร่วมให้เกิดบรรยากาศที่ดี โดยเฉพาะนักเรียนมัธยมในวัยรุ่น เป็นวัยที่กำลังมีความคิด การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถรับผิดชอบ ควบคุม ดูแลตนเองได้ และครูควรแสดงบทบาทเป็นผู้มอบอำนาจ (Act authoritatively) ไม่แสดงตนเป็นคนมีอำนาจในชั้นเรียน (Lemlech, J. K., 2004)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบที่ผู้วิจัยได้ตั้งเป้าไว้คือตัวชี้วัดความสำเร็จในการจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจากการศึกษาสภาพในการจัดการชั้นเรียนจะเห็นได้ว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จากนั้นนำประเด็นมาประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างตัวชี้วัดความสำเร็จในการจัดการชั้นเรียนและได้ตัวชี้วัดความสำเร็จในการจัดการชั้นเรียนทั้งหมด 3 ด้าน จากการจัดกิจกรรม 13 กิจกรรม จำแนกเป็น 1) ด้านการมีส่วนร่วมการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ได้ตัวชี้วัดความสำเร็จการจัดกิจกรรม 4 กิจกรรม จำนวน

20 ตัวชี้วัด 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ได้ตัวชี้วัดความสำเร็จจากการจัดกิจกรรม 4 กิจกรรม จำนวน 21 ตัวชี้วัด และ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการเรื่องวินัยในชั้นเรียน ได้ตัวชี้วัดความสำเร็จจากการจัดกิจกรรม 5 กิจกรรม จำนวน 31 ตัวชี้วัด ซึ่งข้อเสนอแนะในการจัดการชั้นเรียนครั้งนี้เป็นการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนในระดับนี้เป็นวัยที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น มีความคิดเป็นของตนเอง มีเหตุผล กล้าแสดงออก ควรใช้หลักจิตวิทยาช่วยในการระดมความคิดเห็นเพื่อวิเคราะห์ให้เข้าถึงปัญหา และความต้องการให้ได้มากที่สุดเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ซึ่งในการดำเนินการจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมควรจัดทำคู่มือที่มีกิจกรรมที่มีความละเอียด มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อจะทำการพัฒนาผู้เรียนในแต่ละด้านได้อย่างชัดเจน เพราะบริบทที่มีอาจแตกต่างกัน ผลการดำเนินการอาจแตกต่างกันได้ เพื่อที่จะได้ข้อสรุปที่ครอบคลุมและชัดเจนมากยิ่งขึ้นควรใช้กระบวนการวิจัยหลากหลายวิธีมาปรับใช้ เพื่อเป็นการพัฒนารูปแบบให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). การจัดการเรียนรู้แนวใหม่. นนทบุรี: สหมิตรพรินติ้ง แอนด์พับลิชชิง.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2553). การจัดการศึกษาและแหล่งเรียนรู้สร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร: ชารอักษร.
- ทิตนา แหมมณี. (2547). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตติมา บุญมาออย. (2553). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนบัวใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พินาน พินทอง. (2548). ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รุ่ง แก้วแดง. (2543). ปฏิวัติการศึกษาไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- ศศิธร ชันติธรากร. (2551). การจัดการชั้นเรียนของครูมืออาชีพ. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 1(2), 1-19.
- ศูนย์ปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษา. (2550). ปฏิรูปการศึกษา: ก้าวอย่างมั่นใจ. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. (2557). ข้อมูลสารสนเทศ. ร้อยเอ็ด: สพม. 27.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). ร่วมคิด ร่วมเขียน ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2553). คู่มือประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: องค์การคุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี. (2550). กระทรวงศึกษาธิการเสนอแนวทางครูสทกิจ. เรียกใช้เมื่อ 11 สิงหาคม 2553 จาก www.moe.go.th/websm/newsFeb07
- สุเทพ อ่วมเจริญ. (2545). การสอนแบบไม่นำทาง หรือ Nondirective teaching. เรียกใช้เมื่อ 11 สิงหาคม 2553 จาก <http://learners.in.th/blog/pnrutechedu/>
- สุนีย์ คล้ายนิล และคณะ. (2549). การเรียนรู้เพื่อโลกวันพรุ่งนี้. กรุงเทพมหานคร: เซเวนพริ้นติ้ง กรุ๊ป.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2550). รายงานวิจัยเรื่องสภาพภาระงานครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: องค์การคุรุสภาลาดพร้าว.
- Albert L. (2003). Cooperative Discipline. New York: AGS Publishing.
- Lemlech, J. K. (2004). Teaching in Elementary and Secondary Classroom. New Jersey USA: Peason.
- Springer, M. Learning and Memory. (1999). The Brain in action. Alexandria: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Weinstain, C.S. (2000). Secondary Classroom Management. New York: New Press.